

A könyv azzal a céllal íródott, hogy akik élőhely-rekonstrukcióba kezdenek, azoknak legyen a kezükben egy vezérfonal, amelynek segítségével meg is tudják valósítani elképzeléseiket. A kiadványban az élőhely-rekonstrukciók fontosságát és kihívásait bemutató részekon kívül négy nemzeti parkból származó, 33 esettanulmány és több részletes útmutató is szerepel. Mivel hazánkban még nem született olyan könyv, amely az ökoszisztémák széles körét érintő élőhely-rekonstrukciókkal foglalkozna, így a tisztelt olvasó most egy hiánypótló kiadványt tart a kezében. Reméljük, hogy a könyvben szereplő információk és útmutatók segíteni fogják mind az élőhely-rekonstrukciókkal kapcsolatos további tudásátadást, mind pedig – és ez a legfontosabb – konkrét élőhelyfejlesztések megvalósulását.

Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarországi síkvidéki területein

Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarországi síkvidéki területein

Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein

Szerkesztette:

Kelemen András és Mizsei Edvárd

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
Kecskemét, 2025

Szerkesztette: Kelemen András és Mizsei Edvárd

Szerzők: Bakró-Nagy Zsolt, Báldi András, Barna Péter, Barta Károly, Bihaly Áron Domonkos, Biró Csaba, Biró Marianna, Boros Emil, Bölöni János, Csathó András István, Csecserits Anikó, Csonka Anna Cseperke, Deák Balázs, Ézsiás Tamás, Frei Kata, Gallé Róbert, Gulyás Agnes, Hajnal Dorottya, Halassy Melinda, Juhász Erika, Kelemen András, Kiss Orsolya, Kiss Réka, Kovács Éva, Kovács-Hostyánszki Anikó, Kövendi-Jakó Anna, Krnács György, Kun Róbert, Lellei-Kovács Eszter, Lengyel Szabolcs, Lesku Balázs, Lestyán Boldizsár, Magyar Botond, Málnás Kristóf, Máté András, Mérő Thomas Oliver, Mester Béla, Mile Orsolya, Mizsei Edvárd, Molnár Csaba, Molnár Zsolt, Németh András, Németh Virág Eszter, Pataki Zsolt, Sárospataki Miklós, Sárszegi-Pék Szandra, Sipos Ferenc, Somay László, Szabó Gyula, Szabó Gyula, Szigetvári Csaba, Szomor Dezső, Takács Gábor, Torma Attila, Tóth Sára, Tóth Tímea, Tölgyesi Csaba, Török Katalin, Vadász Csaba, Vadász-Besnyői Vera, Vajda Zoltán, Vajna Flóra, Valkó Orsolya, Vidra Tamás, Wenner Bálint

Lektorálta: Sipos Ferenc

A kiadvány a LIFE18 NAT/HU/000799 azonosítójú, „A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban” pályázat keretében készült.

ISBN 978-615-5598-27-2

© Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét, 2025

Felelős kiadó: Ugró Sándor

© Szerzők

© Illusztrációk készítői

Nyomdai munkák: Makói Mozaik Kft.

Felelős vezető: Vernyik Tibor

Ajánlott hivatkozás

A teljes könyvre vonatkozóan: Kelemen A. & Mizsei E. (szerk.) 2025. Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein. 112 p. Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét.

Az egyes fejezetekre: Szabó Gy., Kelemen A. & Vajda Z. 2025. Gyakorlati útmutató – Rekonstrukciók vizes élőhelyeken. In: Kelemen A. & Mizsei E. (szerk.) Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein. Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét, pp. 96-99.

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Bevezetés	6
Természetközeli élőhelyek kiterjedésének csökkenése	6
Az élőhely-rekonstrukciók céljai, prioritásai a Kiskunságban, különös tekintettel a rákosi viperára	8
Élőhely helyreállítás nemzetközi jogi környezete.....	12
Gyeprekonstrukciók	14
Szikes és löszgyepek restaurációja kiterjedt szántókon Egyek-Pusztakőcson.....	18
Fajgazdag magkeverék vetése megletelepedési ablakokba Egyek-Pusztakőcson.....	20
Kunhalmokon végzett gyeprekonstrukció magvetéssel, palánták ültetésével és egyedek áttelepítésével	22
Sokfajú gyep létrehozása korábban szántott hortobágyi halmon (Tiszacsege: Széles-halom)	24
A Látó-hegyi rákosi vipera élőhely rekonstrukciójának eredményei 20 évvel a rekonstrukció megkezdése után.....	26
Rákosi vipera élőhelyek rekonstrukciója peszéradacsi parlagokon.....	28
Biomasszát és természetvédelmi értéket növelő parlagfelülvetés a Felső-Kiskunságban	30
Idegennyonhos fajok állományai helyén gyepvetéssel létrehozott tisztások a Peszéri-erdőben	32
Különböző módszerekkel visszagyepesített területek természeti állapota a Peszéradacsi-réteken 20-30 évvel a rekonstrukció megkezdése után	34
Sokfajú gyep létrehozása sávos vetéssel a Turjánvidéken (Dabas: Sziráki-föld)	36
Magvetéssel és szénaráhordással végzett, több üde gyepközösség létrehozására irányuló rekonstrukció a Peszéradacsi-réteken	38
Gyeprekonstrukció a petneházi Daru-réten (Nyírség).....	40
Vizes élőhely-rekonstrukciók	42
Kotrással létrehozott kis területű vizes élőhelyek a Peszéradacsi réteken.....	46
Tókéák kialakítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	48
Kotrással létrehozott lápteknők az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	50
Szegélyélőhelyek kialakítása sekély kotrással a Kolon-tó nádasában.....	52
Nagy kiterjedésű nyílt vízfelület kialakítása a Kolon-tavon	54

Kisvízterek helyreállítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén I.	56
Kisvízterek helyreállítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén II.	58
Szikes tó rekonstrukció bivaly legeltetéssel a Nagyszéksós-tavon.....	60
Szikes vizes élőhelyrehabilitáció árasztással Apajon Alsó-Szúnyog puszta.....	62
Vízpótlás a Baksi-pusztá Natura 2000 területen	64
Patakártér-helyreállítások az Alsó- és Felső-Tápió mentén.....	66
Természet-alapú megoldások szerepe a vízvízsszatartásban, kis áttöltések és rózsegátak.....	68
A beregi- és nyírségi lápok vízpótlása felszín alatti vizekből	70
Vizes élőhelyek restaurációja égetéssel és legeltetéssel Egyek-Pusztakócson.....	72
Másodlagos élőhelyek.....	74
Ökovoltaikus parkok: a megújuló energia és a biodiverzitás-fejlesztés szinergiája	78
Természetközeli állapotú, szikes vizes élőhely-együttes kialakítása egykori homok célkitermelő-helyen, Balástya külterületén.....	80
Természetvédelmi szabályozás révén kialakított, természetközeli állapotú élőhely felhagyott kavicsbányában.....	82
A Lego nyíregyházi gyára körüli élőhely-helyreállítás.....	84
Biodiverz zöldfelületek a Mercedes-Benz Kecskeméti gyárterületén (Kecskemét).....	86
Városi vetett virágsávok („méhlegelő”)	88
Agrártajak megporzórovar-közösségeinek és ökoszisztéma-szolgáltatási potenciáljának növelését célzó nagy kiterjedésű, őshonos, diverz, vadvirágos parcellák vetése a Solti-síkon.....	90
Gyakorlati útmutatók.....	92
Gyeprekonstrukciók.....	92
Rekonstrukciók vizes élőhelyeken	96
Rekonstrukciók másodlagos élőhelyeken	99
Summary	104
Köszönetnyilvánítás	105
Irodalomjegyzék.....	106
Szerzők.....	110

Előszó

A könyv azzal a céllal íródott, hogy akik élőhely-rekonstrukcióra adják a fejüket, azoknak legyen a kezükben egy segédlet, amelyet vezérfonalként használva meg tudják ezeket valósítani. Erre szolgálnak a könyv gyakorlati útmutatói és az esettanulmányok mindegyikében szereplő tanulságok. A kiadványban szereplő, 33 esettanulmány annyival is kiegészíti az útmutatókat, hogy kézzelfoghatóbbá teszi a beavatkozásokat, és megmutatja, hogy lehet eredményeket elérni. A könyv és az egyes szakaszok bevezető fejezeteiben pedig szerettük volna olyan formában kihangsúlyozni az élőhely-rekonstrukciók jelentőségét, hogy szerepeljenek olyan gondolatok is, amelyek a korábbi szakirodalmakban nem, vagy csak ritkán jelentek meg.

Az elhivatott szakemberek munkája ellenére is egyre kevesebb természeti értékünk marad meg, bizonyos negatív folyamatok pedig gyorsuló ütemben zajlanak, ezzel párhuzamosan – és nem kis részben emiatt – azonban a társadalmak egyre inkább felismerik a természetvédelem és ennek módszereként az élőhely-rekonstrukciók jelentőségét. Ennek szellemében 2024-ben életbe lépett az EU természet-helyreállítási rendelete, amely új lendületet fog adni az élőhely-rekonstrukciós beavatkozásoknak. A fentiek miatt nagyon időszerű egy ilyen mű kiadása, mivel hazánkban még nem született olyan könyv, amely az ökoszisztémák széles körét érintő élőhely-rekonstrukciókkal foglalkozna, így a tisztelt olvasó most egy hiánypótló kiadványt tart a kezében. A könyv nem vállalkozik arra, hogy teljes körűen bemutassa a Magyarországon végzett élőhely-rekonstrukciókat és ezek tanulságait, ebben a kötetben a síkvidéki nyílt élőhelyekkel, vagyis jelen esetben a gyepekkel, vizes

élőhelyekkel és bizonyos másodlagos élőhelyekkel kapcsolatos rekonstrukciókkal foglalkozunk, és még ezen belül is számos beavatkozás nem kerül említésre, és bizonyos régiók is kimaradnak. Persze nem érezzük úgy, hogy emiatt mentegetőzni kellene. Pontosan ezért itt is felhívjuk a figyelmet arra, hogy szükségesnek gondoljuk azt, hogy a jövőben készüljön egy átfogó kiadvány a hazánkban végrehajtott élőhely-rekonstrukciókról, a jelen könyv ennek alapjául is szolgálhat.

A kiadvány a rákosi vipera védelmi LIFE projekt keretében valósult meg, a kiadvány körvonalainak meghatározása után pedig a tartalmat egy műhelytalálkozó során állítottuk össze. A gyakorlati útmutatók egy része ennek a közös gondolkodásnak az eredménye. A tapasztalatok alapján ezt a módszert csak ajánlani tudjuk azokban az esetekben, amikor egy kiadvány bizonyos tartalmi elemeihez sok szakértő együttes bevonása szükséges. A rákosi vipera gyepekhez kötődő faj és a gyepek széles spektrumát használja, egészen a nyílt homoki gyepektől, a tavasszal még vízzel borított láprétekig. Emiatt szerepelnek a kötetben gyepi élőhelyek, és vizes élőhelyek (ezek körét kibővítettük, így nem csak az ideiglenes vízhatás alatt lévő területek szerepelnek), illetve olyan másodlagos élőhelyek is, amelyeket gyakran gyepek helyén alakítanak ki.

Reméljük, hogy a könyvben szereplő információk és útmutatók segíteni fogják mind az élőhely-rekonstrukciókkal kapcsolatos további tudásátadást, mind pedig – és ez a legfontosabb – konkrét élőhelyfejlesztések megvalósulását.

Kelemen András, Mizsei Edvárd